

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1015774/4

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד, הרב דוד גרוזמן, הרב אברהם דב זרביב

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אילת רוזינר דהאן)

נגד

הנתבע: פלוני

הנדון: חובת אב אסיר במזונות ילדיו

החלטה

בפנינו תביעת אם לפסיקת מזונות ילדים.

לצדדים ארבעה ילדים קטנים, שניים מעל גיל שש (בני עשר ושמונה) ושניים מתחת גיל שש (בני ארבע ושנתיים וחצי). האב אסיר.

התקיים דיון ביום א' באדר תשע"ז (27.2.17) ובהחלטת בית הדין מיום זה נאמר:

בפנינו תביעת אם למזונות ילדים.

הצדדים סיימו את ההליך ליישוב סכסוך.

האב אסיר. בשל טעות טכנית, האב לא הובא לדיון על ידי שב"ס אף שהוצא זימון.

טוענת באת כוח האם: יש לפסוק מזונות. להם ארבעה ילדים, בגילאי עשר, שמונה, ארבע ושנתיים וחצי. דורשים לפחות 1,500 ש"ח לכל ילד. לאב הורים עשירים. האב עצור עד תום הליכים. האב סיפר שיש לו אצל חבר 32,000 ש"ח. אביו עשיר, וגם אמו. הוריו גרושים. יש לו דוד ערירי והוא עשיר. אין שם בעיה כלכלית. יש לפסוק מזונות כי המוסד לביטוח לאומי ישלם.

האם משיבה לשאלות בית הדין: לילדים אין קשר עם הורי האב. הוריו בחרו להתנתק, הם נוקמים בי כי זה עול כספי עליהם. אין לי עזרה משפחתית. אמי לא עוזרת. רק עזרה בקניית בית. האב עצור כבר כמה חודשים על התפרצות ועל אלימות, גנבות. הורי האב גרים: אמו – [ח'], אביו – [פ']. לא יודעת כתובות מדויקות. אני לא עובדת.

ובכן, האם תמציא בהקדם את כתובת הורי האב.

לאחר קבלת כתובתם, בית הדין ישקול לקבוע דיון נוסף בנוכחות האב ושני הוריו.

במקביל, בית הדין יבחן את הסוגיה העקרונית – האם לחייב אב אסיר במזונות ילדיו, כבקשת האם?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ואכן, האם המציאה את כתובת המגורים של הורי האב. כן מבקשת שבית הדין יפסוק כבר עתה את מזונות הילדים כדי שתוכל לגבות את סך הפסיקה מהמוסד לביטוח לאומי.

ובכן, בהמשך להחלטת בית הדין מיום א' באדר תשע"ז (27.2.17), יקבע דיון נוסף בהקדם בנוכחות הורי האב והאב עצמו.

תוצא הזמנה לאסיר.

באשר למזונות הילדים, בית הדין מחלק בין שתי תקופות, כדלהלן:

באשר למזונות הילדים הקטנים מעל גיל שש (שני ילדים), בית הדין כבר אמר דברו בהחלטתו מיום כ"ב באדר תשס"ט (18.3.09) בתיק 518952/17 (פורסם בנובו לפי מס' תיק ישן 4455-8-22), שאין לחייב אב אסיר נטול הכנסה במזונות ילדיו מעל גיל שש מתוך ידיעה כי המוסד לביטוח לאומי ישלם זאת במקומו והוא יהיה בעל חוב לביטוח הלאומי (התפרסם בהרחבה בספר אורות המשפט חלק ג, מאת אב"ד הרכב זה, מעמוד תצו והלאה), ובית הדין הגדול אף אישר החלטה זו בפסק דינו הארוך והמפורט מיום י"ד בכסלו תש"ע (1.12.09) בתיק 811100/1 (התפרסם בנובו לפי מס' תיק ישן 1-22-4455 ושם, מעמוד תק והלאה).

לאור האמור, בשלב זה, טרם הדיון שיתקיים וטרם בחינת יכולתו הכלכלית של האב והכספים המוחזקים ברשותו כטענת האם, לא יחויב האב במזונות שני ילדיו הקטנים שמעל גיל שש.

באשר למזונות הילדים קטני קטנים, פחות מגיל שש (שני ילדים), בית הדין מחליט עקרונית לחייב את האב בכך. ונבאר החלטה זו.

נפתח בביאור חיוב האב לזון את ילדיו, ומכך נסיק למקרה דנן.

לדעת רובם של הראשונים והאחרונים, ישנו הבדל מהותי בין חיוב האב לזון את ילדיו הקטנים מגיל שש לבין אלו הגדולים מגיל שש. אלו שקטנים מגיל שש, חיובם הוא מעיקר הדין, כאשר ישנם כאלו שרצו ללמוד ברמב"ם המשווה את חיוב המזונות של קטנים לחוב מזונות אישה, שזהו חיוב מהתורה (עיין ארעא דרבנן מערכת אות מ סימן תו, ועיין משפטי שמואל מהדורא בתרא סימן ט אות ג שהביא ראייה נוספת שלדעת הרמב"ם החיוב הוא מדאורייתא, ועיין פד"ר ז עמ' 30 שהביא ראייה ממחר"ם אלשיך סימן לח שגם הבין כך בדעת הרמב"ם).

אמנם רובם של הראשונים והאחרונים סברו כי חיוב זה הוא מדרבנן (עיין תוס' גטין מז ע"ב ד"ה ולביתך, ריטב"א קידושין כב ע"א, טור סימן קיב).

ברם, חלוקת הדעות מהו גדרו ומה מקורו של חיוב מזונות הילדים, שהינו כאמור מדרבנן.

ונאמרו שני הסברים עיקריים בגדר החיוב:

א. דעת הר"ן (על הרי"ף בסוף פרק חמישי דכתובות) שחיוב זה הוא מדין החיוב שיש על הבעל לזון את אשתו, ולמעשה מזונות הילדים עד גיל שש דינם כמזונות האישה. וזו לשונו:

אלמא משום בן חייב לטפויי לה מזונות עד כאן. ומתוך לשונות הללו נראה לי דכי אמרינן דזן אותם קטני קטנים דוקא בשאמן קיימת ומדין מזונות אמן [נגעו] בה שכיון שהן נגררים אחריה אי אפשר לה להעמיד עצמה שלא תזון אותם אבל בשאין אמם קיימת אינו חייב במזונותיהם.

ב. דעת הרא"ש (בכתובות פרק ד סימן יד) שחיוב זה הוא חיוב גמור החל על האב, שמקורו בתקנת אושא (המוכאת בכתובות מט ע"ב). וזו לשונו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דשמעינן מינה דחייב לזון בניו ובנותיו כשהן קטני קטנים ואפילו יש להם נכסים שנפלו להם מבית אבי אמם, פסק רבינו מאיר דחייב לזונם דכיון דתקנת חכמים היא, זכו במזונותיהם, אפילו יש להם להתפרנס.

אמנם יש לעיין אם הכוונה בדברי הרא"ש שהחויב הוא חיוב ממוני, שהינו חוב ככל חוב ממוני שנוצר עם לידת הילד ועד הגיעו לגיל שש, והוא חיוב חד פעמי מלידתו, או שמא הוא חיוב שנגזר מכוח חיובי האב לחנך ולגדל את הילד, ואין זה חיוב ממוני אלא חיוב שחל על האב בכל רגע ורגע מכוח היותו אב החייב לדאוג לגידול הילד, שמכוח חיוב זה הוא מחויב גם לתת לו מזונות, וזהו חיוב המתחדש בכל רגע ורגע (בזה עיין בפד"ר ה' עמ' 304, ובפד"ר ב' עמ' 90). אך ודאי שלכל הדעות, חיוב המזונות עד גיל שש הוא חיוב גמור. משכך, בית הדין אינו צריך לחדש חיוב ולהטיל את החיוב על האב, אלא החיוב קיים בעצם לידת הילד, וכל תפקידו של בית הדין הוא לברר את היקף הצרכים שעל פיהם יוחלט באיזה סכום לחייב את האב.

לעומת החיוב שיש על האב לזון את ילדיו עד הגיעם לגיל שש כאמור, שונה החיוב שיש על האב לזון את ילדיו לאחר גיל שש, שהינו חוב של צדקה, שהגמרא התנתה את החיוב בכך שהאב אמור והיינו בעל יכולת, שהרי אין לכוף אדם לתת צדקה כשאין ביכולתו לעשות זאת. אמנם להכלימו עד שיזון יש בידי בית הדין, כמבואר בגמרא (כתובות מט ע"ב).

וכך פסק הרמב"ם (הלכות אישות פרק יב הלכות יד–טו):

מכאן ואילך לאחר גיל שש מאכילין עד שיגדלו כתקנת חכמים, ואם לא רצה גוערין בו ומכלימין אותו ופוצרין בו וכו', במה דברים אמורים, באיש שאינו אמיד ואין ידוע אם ראוי ליתן צדקה או אינו ראוי, אבל אם היה אמיד שיש לו ממון הראוי ליתן ממנו צדקה המספקת להן מוציאין ממנו בעל כרחו משום צדקה וזנין אותם עד שיגדלו.

הרי שההבדל בין חיוב המזונות עד גיל שש לבין החיוב לאחר גיל שש הוא כאמור, שעד גיל שש החיוב הוא תקנה, ואין זה משנה כלל מצבו של האב אם הוא אמיד או לאו, והביאור הוא, שאין חיוב זה מדין צדקה ועל פי גדר הצדקה, אלא מדין חוב ממוני שחז"ל הטילו עליו, ועל כן בעצם היותו אב הוא כבר מחויב. מה שאין כן החוב לזון ילדים מעל גיל שש, הוא חוב שנוצר רק מדין צדקה, וחל רק אם האב עומד בגדרי החיוב של צדקה האמורים בהלכות צדקה.

הבדל ברור בין שני החיובים הללו מובא בשולחן ערוך (אבן העזר סימן עא סעיף ב'): "מי שהלך למדינת הים והניח בניו כאן, מוכרים מנכסיו לפרנסה עד שיהיו בני שש, אבל מבני שש ומעלה, אין זנין אותם מנכסיו."

לירד לנכסי האחר זה רק אם הוא חייב חוב ממון שבגיננו גם נכסיו משתעבדים, ועל כן אם אינו משלם, גובים מנכסיו. מה שאין כן כשהחוב הוא חוב מדין צדקה, אין נכסיו משועבדים, ועל כן אין לירד וליקח מהם בניגוד להסכמת האב, למעט מקרים מסוימים ולשיטות מסוימות.

ומן הכלל את הפרט. לטענת האם, האב השאיר אותה ללא מקור מחיה שתוכל לזון את ארבעת הילדים, שנים מהם מתחת לגיל שש והשנים הנותרים מעל גיל שש. על פי האמור לעיל נראה כי גם אם האב אסיר ואין ביכולתו לפרנס את ילדיו, אין לכך השפעה ביחס לחובתו לזון את ילדיו שמתחת לגיל שש, שהרי החוב כבר קיים וחל, וכל מה שנותר הוא לקבוע את סכום החיוב על פי הצורך. משום כך יש לחייב את האב לפחות במזונות שני ילדיו שמתחת לגיל שש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאור האמור יש לחייב את האב בסך 1,350 ש"ח מזונות עבור כל אחד משני הילדים הקטנים (סך הפסיקה המקובל), סה"כ סך 2,700 ש"ח לחודש עבור שני הילדים, סך הכולל מדור ושאר צרכיהם.

ככל שהאב לא ישלם סך זה, האם רשאית לגבותו דרך המוסד לביטוח לאומי, אף אם המוסד לביטוח לאומי יתבעו מהאב להשיב את סך החיוב ששלמו במקומו.

סך שנפסק הוא חיוב מזונות זמני, ובדיון שיתקיים בית הדין יבחן עם האב את האפשרויות השונות העומדות על הפרק באשר לחיובו במזונות הילדים, וכן ישקול לבחון מול הורי האב את האפשרות לזון את נכדיהם.

ניתן לפרסם אחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ז' באדר התשע"ז (5.3.2017).

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד   הרב דוד גרוזמן   הרב אברהם דב זרביב